

SIVA EKONOMIJA I BEZGOTOVINSKO PLAĆANJE U SRBIJI 2024.

PRIVREDA

Pripremljeno za:

 NALED

 BOLJI
NAČIN
NACIONALNA INICIJATIVA ZA BEZGOTOVINSKO PLAĆANJE

Septembar 2024.

METODOLOGIJA

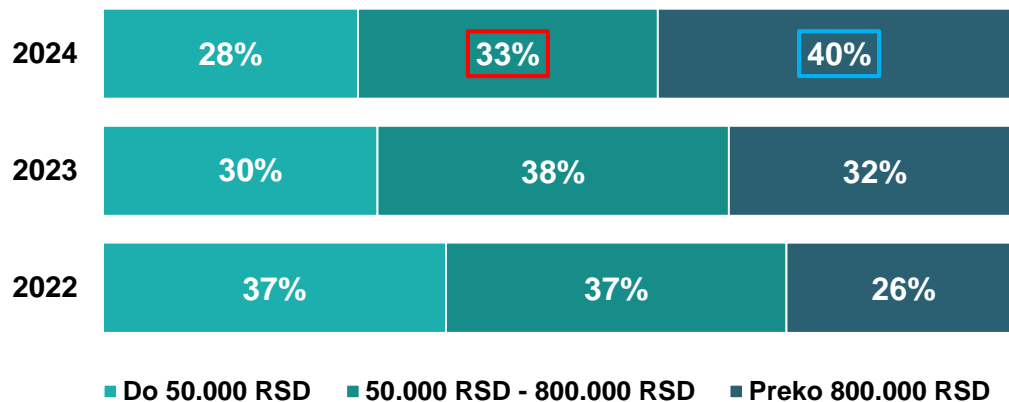
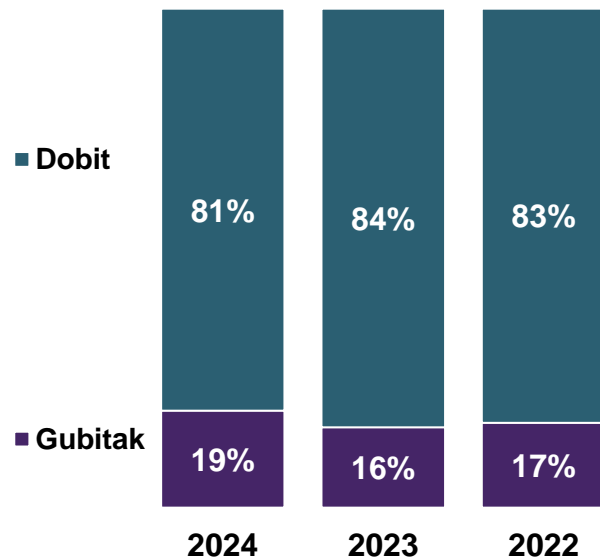
Realizacija:	Istraživanje je sprovedeno u periodu od 29.07.2024. do 25.08.2024. godine
Ciljna populacija:	Preduzeća i preduzetnici na teritoriji Srbije
Uzorački okvir:	Lista svih poslovnih entiteta (preduzeća i preduzetnika) koji su registrovani u Agenciji za privredne registre (2022)
Veličina uzorka:	555 poslovnih entiteta
Tip uzorka:	Jednoetapni stratifikovani, reprezentativan za poslovne entitete registrovane u Srbiji
Stratifikacija:	Prema regionu, delatnosti, veličini i pravnom obliku poslovnih entiteta (privredno društvo, preduzetnik)
Metod prikupljanja podataka:	Intervjui licem-u-lice
Prosečno trajanje intervjua:	26 minuta

USLOVI POSLOVANJA U SRBIJI

Rezultat poslovanja - dobit

Nastavlja se stabilan trend rezultata poslovanja, te ponovo četiri petine preduzeća prijavljuje da je u protekloj godini ostvarilo dobit. Takođe, iz talasa u talas raste broj onih čija je neto dobit iznosila više od 800.000 dinara.

*Preračunato bez odgovora „Odbija da odgovori“ za 2022.

Rezultat poslovanja Vašeg preduzeća za prethodnu godinu je...?

Koliku ste neto dobit (posle oporezivanja) ostvarili u prethodnoj godini?

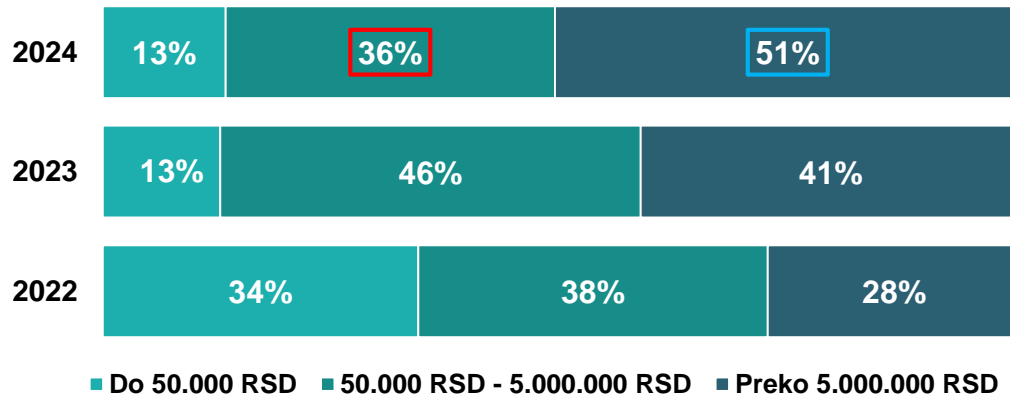
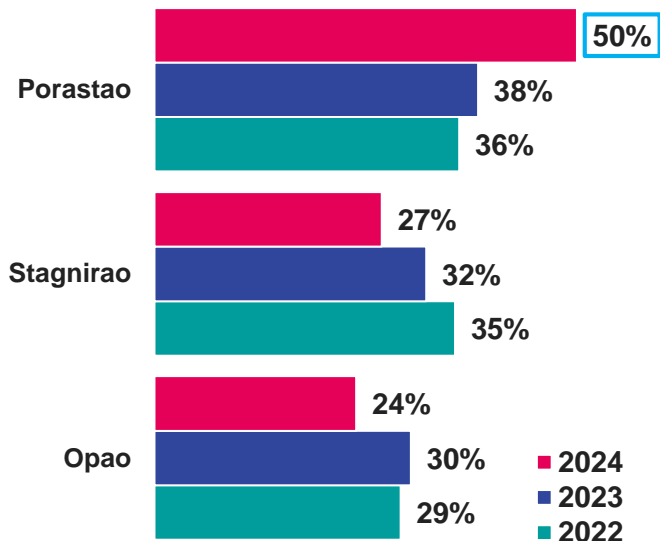
Baza: Ukupna ciljna populacija

□ Statistički značajno više u odnosu na 2023

□ Statistički značajno niže u odnosu na 2023

Rezultat poslovanja - prihodi

Svaki drugi privrednik iznosi da preduzeće beleži rast prihoda u 2023. godini. S tim u vezi je i činjenica da ih daleko više nego ranije navodi da je ukupna vrednost od prodaje roba i usluga u istom periodu bila preko 5.000.000 dinara (51% prema 41%).

*Preračunato bez odgovora „Odbija da odgovori“ za 2022.

U poređenju sa prethodnom godinom, da li je ukupan prihod od prodaje roba i usluga koju je Vaše preduzeće ostvarilo u prethodnoj godini...

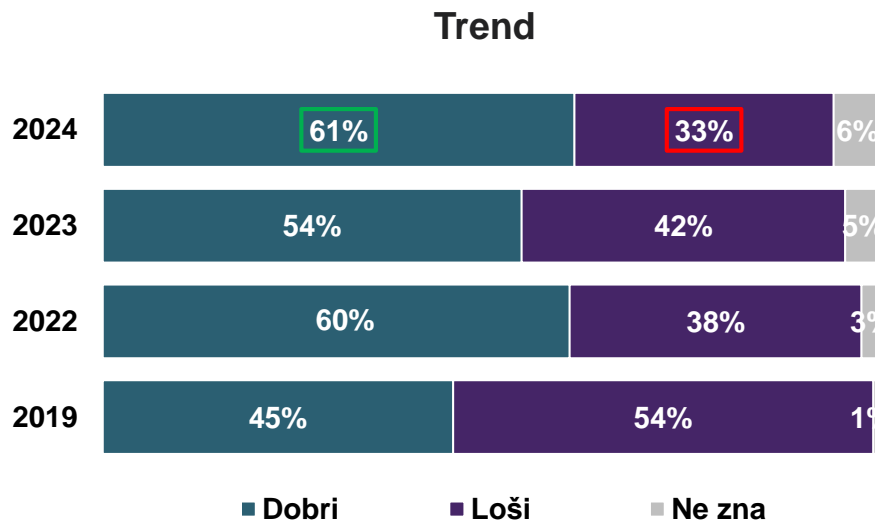
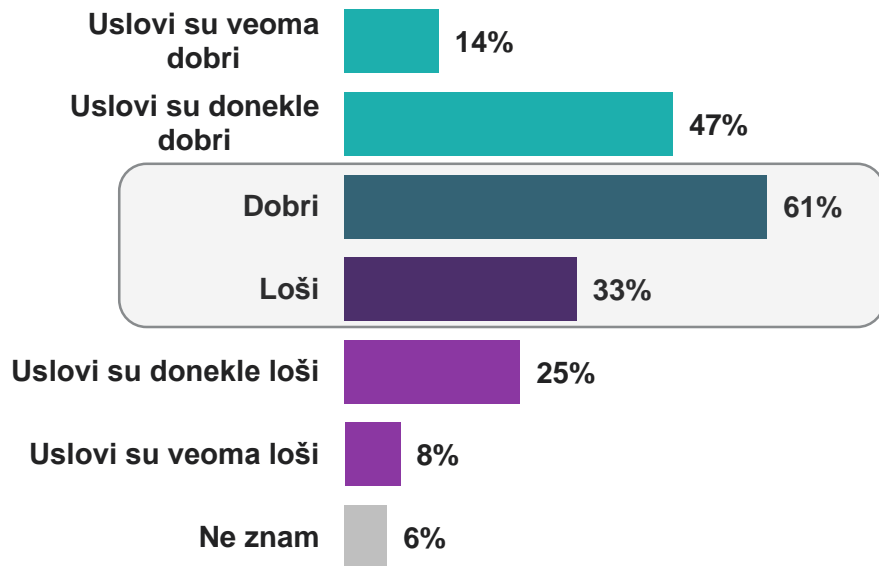
Kolika je bila ukupna vrednost od prodaje roba i usluga koju je Vaše preduzeće ostvarilo u prethodnoj godini?

Baza: Ukupna ciljna populacija

□ Statistički značajno više u odnosu na 2023
□ Statistički značajno niže u odnosu na 2023

Uslovi poslovanja u Srbiji

Tri petine preduzeća pozitivno ocenjuje uslove poslovanja u Srbiji, dok trećina ima suprotno mišljenje. S obzirom na, po ovom pitanju, značajno manje nezadovoljnih i posledično više zadovoljnih nego prošle godine, ovo je još jedan nalaz koji ukazuje da se ekonomske prilike kreću na bolje.

Kako biste ocenili opšte uslove poslovanja u Srbiji?

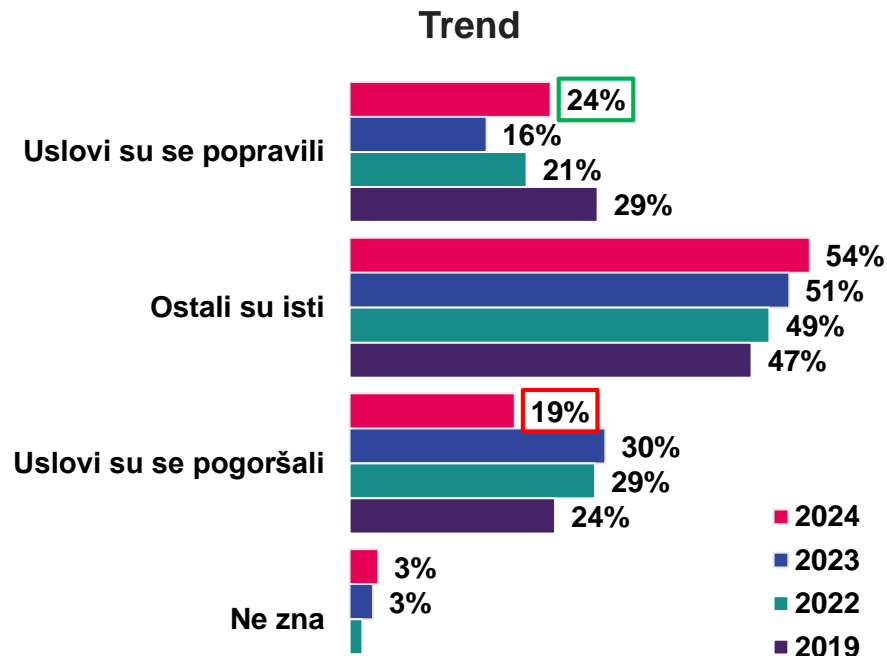
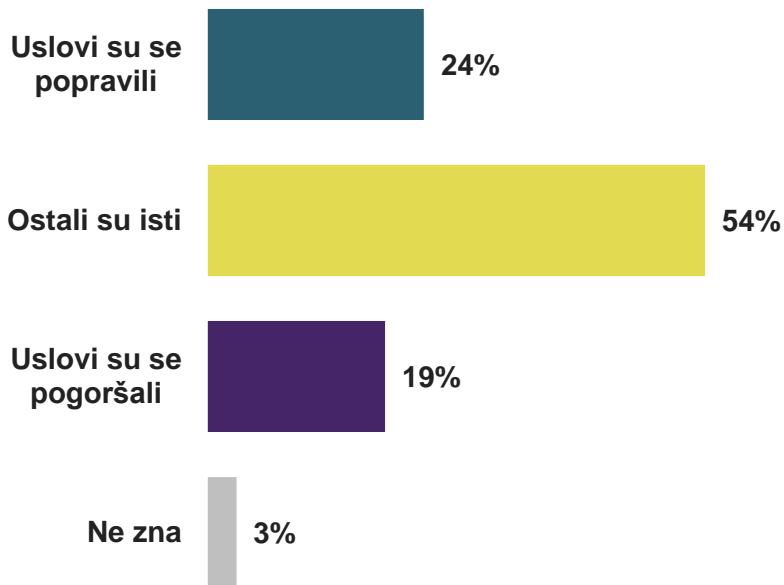
Baza: Ukupna ciljna populacija

Statistički značajno više u odnosu na 2023

Statistički značajno niže u odnosu na 2023

Uslovi poslovanja u Srbiji

Kao i do sada, većina privrednika smatra da se uslovi poslovanja u poslednjih 12 meseci nisu promenili (54%). Ipak, u odnosu na prethodni talas, značajno češće se može čuti da su se uslovi poboljšali (24% prema 16%), odnosno daleko ređe da su se pogoršali (19% prema 30%).

Da li su se uslovi poslovanja u Srbiji popravili, pogoršali ili ostali isti u poslednjih godinu dana?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Statistički značajno više u odnosu na 2023

Statistički značajno niže u odnosu na 2023

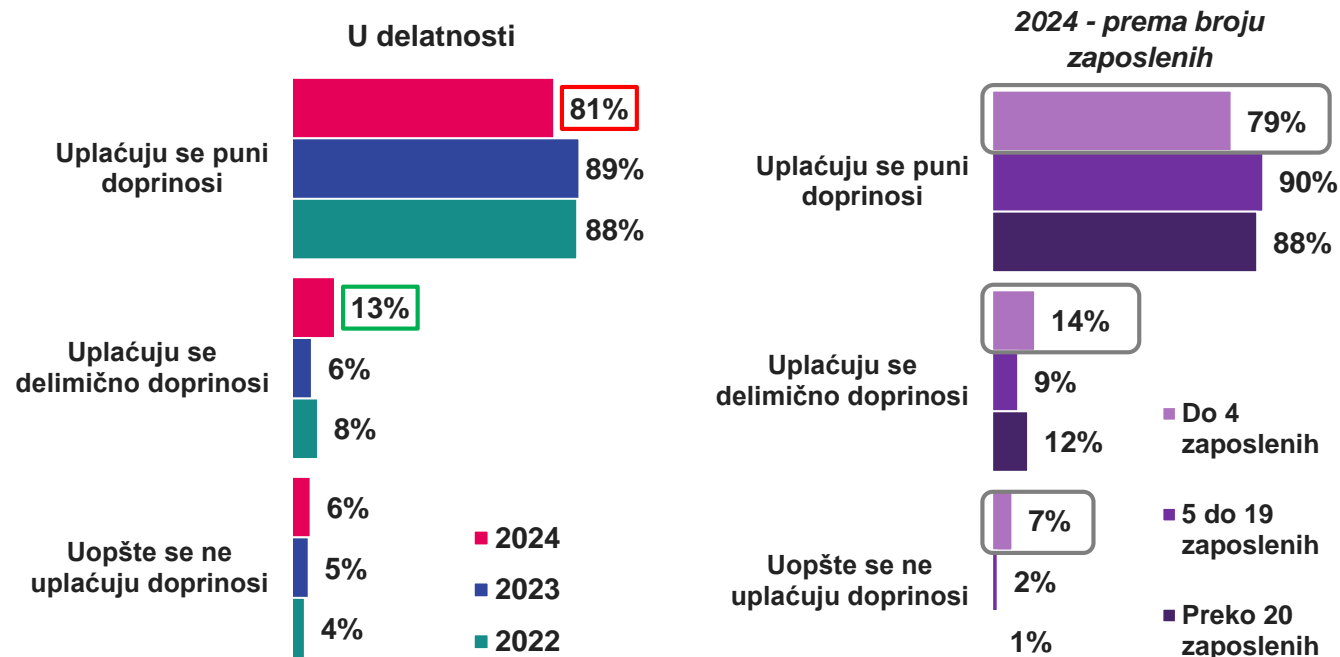
PERCEPCIJA SIVE EKONOMIJE

PERCEPCIJA: Uplata doprinosa na plate

Privrednici veruju da se u preduzećima u njihovoj delatnosti puni porezi i doprinosi uplaćuju za 81% radnika, što je manje nego ranije. Istovremeno, smatraju da se za 13% radnika, što je duplo više nego prošle godine, obaveze izmiruju delimično. Ponovo se uočava razlika u percepciji prema broju zaposlenih. U poređenju s većim preduzećima, mikro privredni subjekti (do 4 zaposlenih) navode da se za, u proseku, 10-ak% manje radnika uplaćuju puni doprinosi, dok posledično, ističu veći procenat onih za koje se obaveze izmiruju delimično ili čak uopšte ne izmiruju.

Privrednici tvrde da **90%** zaposlenih u njihovim preduzećima ima pune doprinose na zaradu

Po Vašoj proceni, od ukupnog broja, za koliko radnika koji su angažovani u vašem preduzeću (organizaciji, instituciji) se uplaćuju puni doprinosi na plate, za koliko se uplaćuju samo delimično doprinosi na plate, a za koliko se uopšte ne uplaćuju doprinosi?

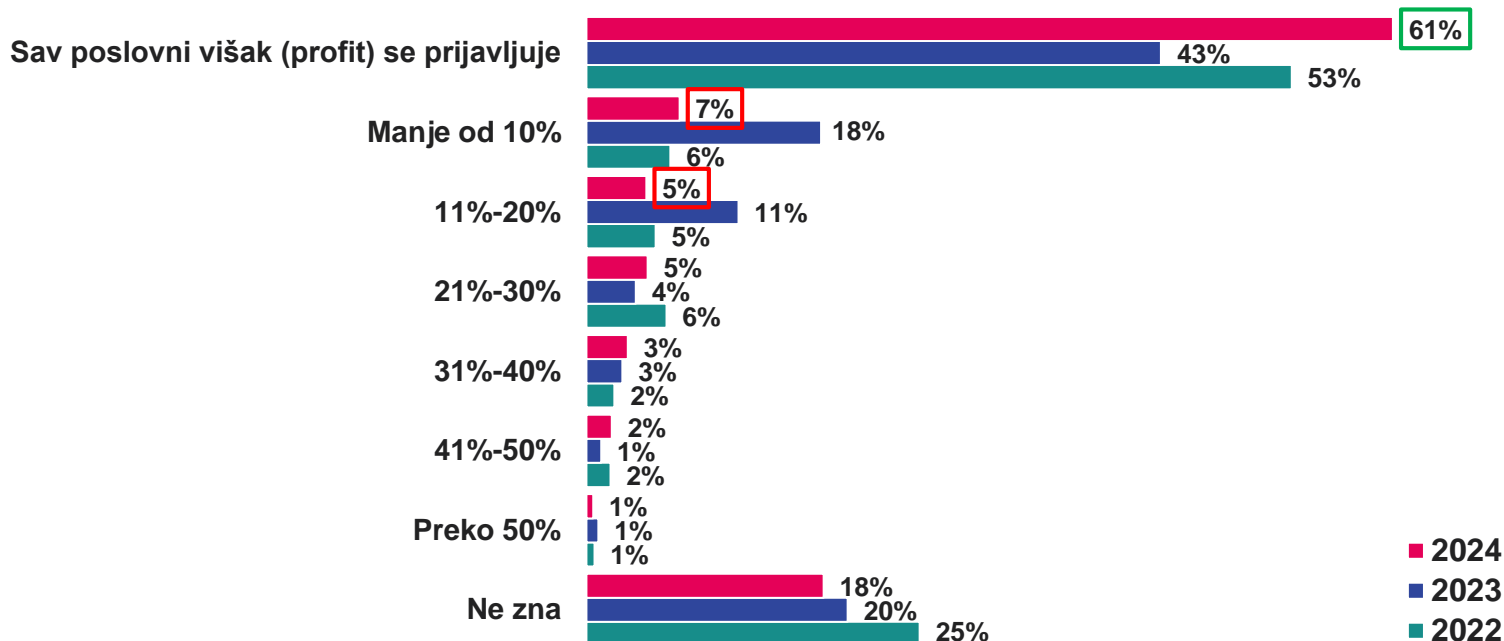
□ Statistički značajno više u odnosu na 2023
□ Statistički značajno niže u odnosu na 2023

Po Vašoj proceni, od ukupnog broja radnika koji su angažovani u istoj delatnosti kojom se vaše preduzeće bavi (organizacijama, institucijama), kom procentu radnika se uplaćuju puni doprinosi na plate, za koliko se uplaćuju samo delimično doprinosi na plate, a za koliko se uopšte ne uplaćuju doprinosi?

Baza: Ukupna ciljna populacija

PERCEPCIJA: Prijavljivanje poslovnog viška

U odnosu na prethodni talas istraživanja, deleko više preduzeća smatra da se u njihovoj delatnosti redovno prijavljuju sav profit (61% prema 43%). U skladu s tim, znatno je manji procenat onih koji veruju da slična preduzeća prijavljuju manje od 10%, odnosno 11 – 20% profita.

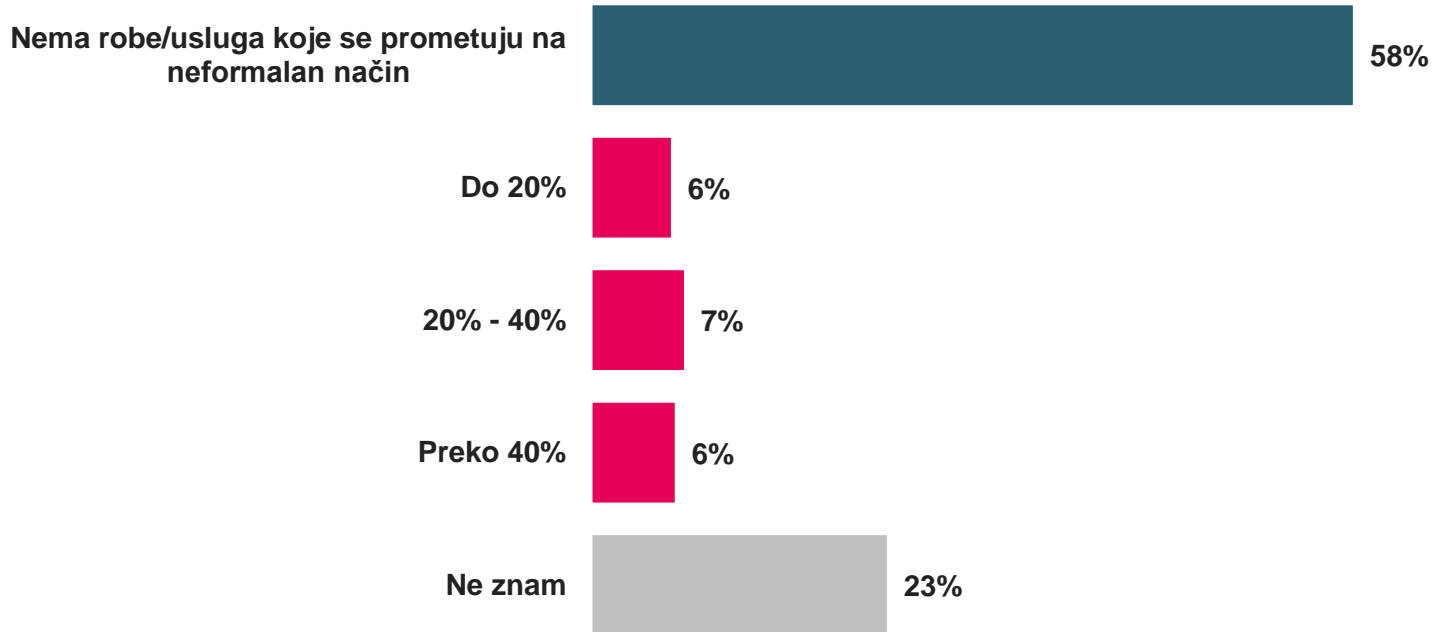

Molim Vas približno procenite procenat neprijavljivanja poslovnog viška (profita) od strane preduzeća/preduzetnika u Vašoj delatnosti?
Baza: Ukupna ciljna populacija

Statistički značajno više u odnosu na 2023
Statistički značajno niže u odnosu na 2023

PERCEPCIJA: Promet robe na neformalan način

Gotovo tri petine privrednika veruje da se u srodnim delatnostima roba i usluge ne prometuju na neformalan način.

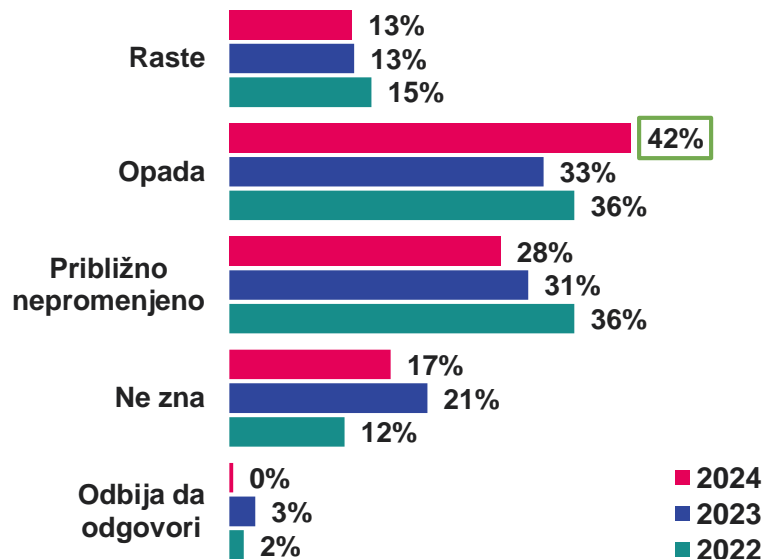
Koji deo robe/usluga se u preduzećima poput Vašeg u istoj delatnosti prometuje na neformalan način?

Baza: Ukupna ciljna populacija

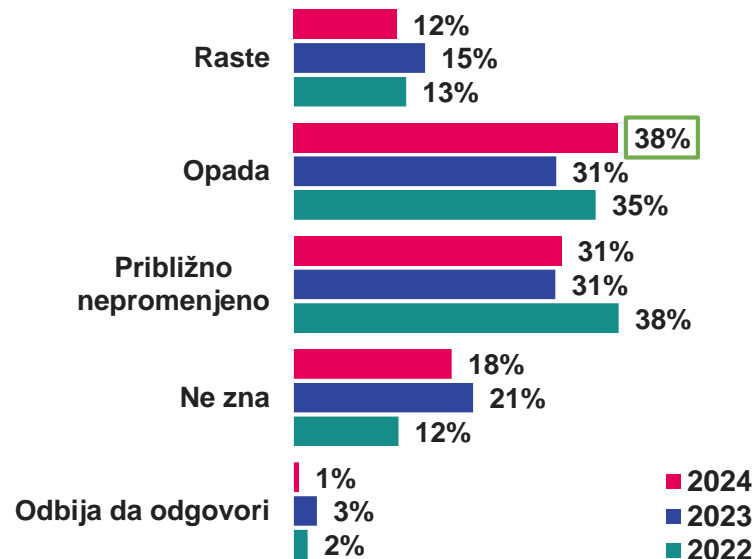
PERCEPCIJA: Kretanje neformalnog poslovanja u poslednjih 5 godina

Kretanje neformalnog poslovanja u poslednjih pet godina u Srbiji i sopstvenoj delatnosti ocenjuje se prilično slično i može se reći značajno bolje nego prošle godine s obzirom na to da oko 40% privrednika veruje da je siva ekonomija u padu (33%, odnosno 31% u 2023). Dalje, 30-ak % veruje da se ništa bitno nije promenilo u poslednjih pet godina, a 13%, odnosno 12% navodi da je neformalno poslovanje u porastu.

U Srbiji
(2018-2023/ 2017-2022)

U Vašoj delatnosti
(2018-2023/ 2017-2022)

Kako biste ocenili kretanje neformalnog poslovanja u poslednjih pet godina...?

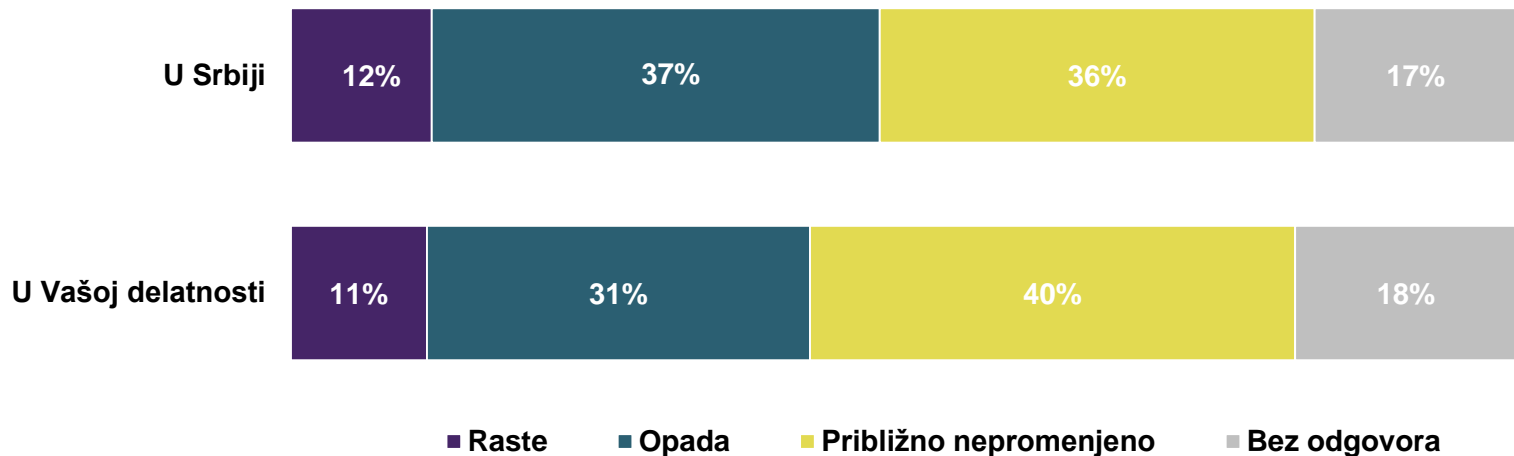
Baza: Ukupna ciljna populacija

Statistički značajno više u odnosu na 2023

Statistički značajno niže u odnosu na 2023

PERCEPCIJA: Kretanje neformalnog poslovanja u poslednjih 12 meseci

Posmatrajući poslednjih godinu dana, oko 70% smatra da siva ekonomija opada ili stagnira, dok tek svaki deseti smatra da je porasla.

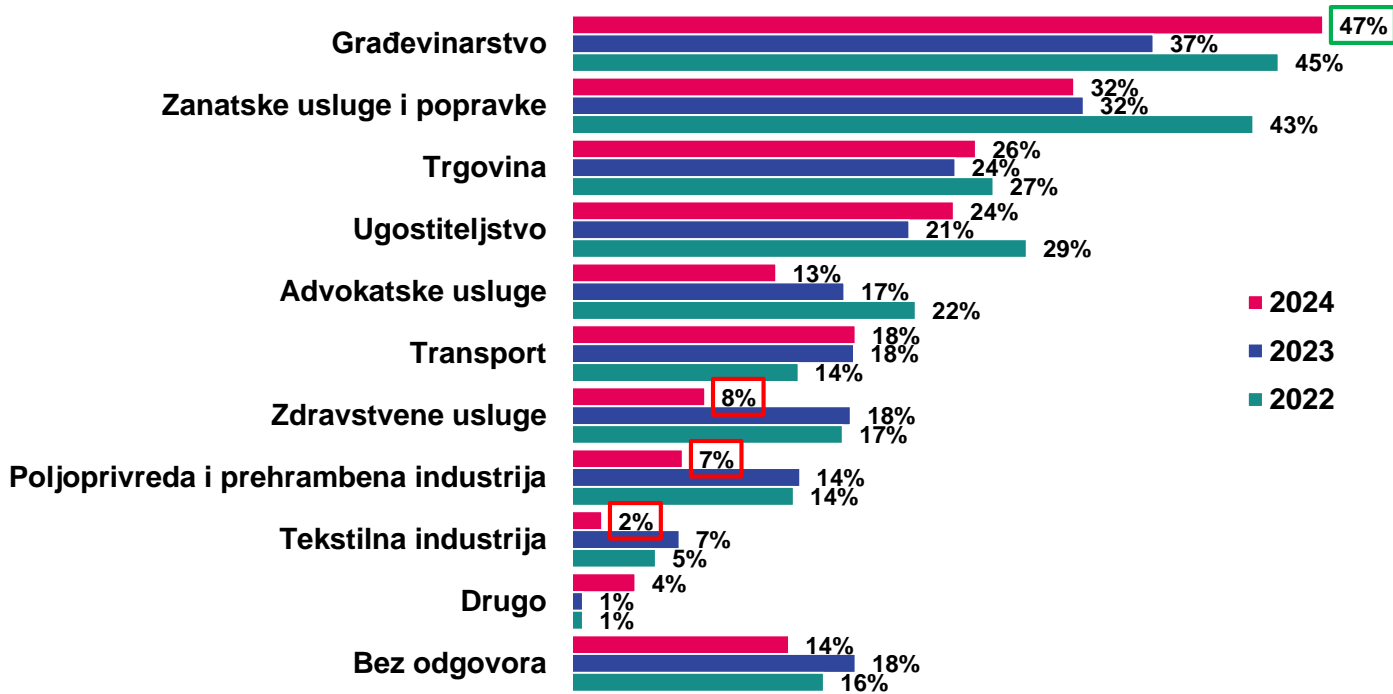

Kako biste ocenili kretanje neformalnog poslovanja/ sive ekonomije u poslednjih 12 meseci...?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Neformalno poslovanje po sektorima

Kao i u prošlom talasu istraživanja, privrednici su mišljenja da je siva ekonomija najrasprostranjenija u građevinarstvu, potom u zanatskim uslugama, trgovini i ugostiteljstvu. S druge strane, zdravstvene usluge, poljoprivreda i tekstilna industrija se značajno ređe pominju u kontekstu raširenog neformalnog poslovanja.

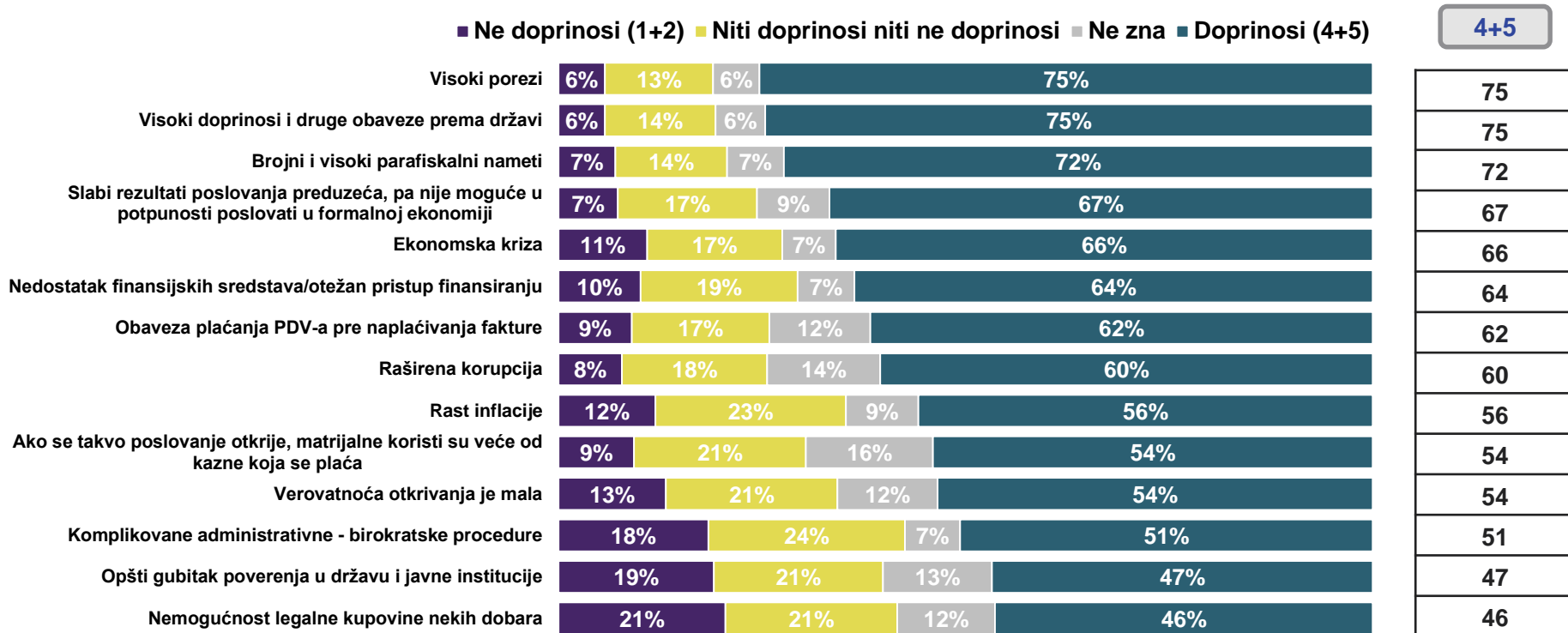
U kojim sektorima je, po Vašem mišljenju, neformalno poslovanje najzastupljenije?

MOGUĆE VIŠE ODGOVORA Baza: Ukupna ciljna populacija

Statistički značajno više u odnosu na 2023
Statistički značajno niže u odnosu na 2023

Razlozi neformalnog poslovanja

Visoki porezi, visoki doprinosi i druge obaveze prema državi, kao i brojni i visoki parafiskalni nameti i dalje predstavljaju tri glavna razloga zbog kojih se preduzeća okreću neformalnom poslovanju. Pored ovoga, oko dve trećine preduzeća ističe da postojanju sive ekonomije doprinose i slabi rezultati preduzeća, ekonomska kriza i nedostatak finansijskih sredstava.

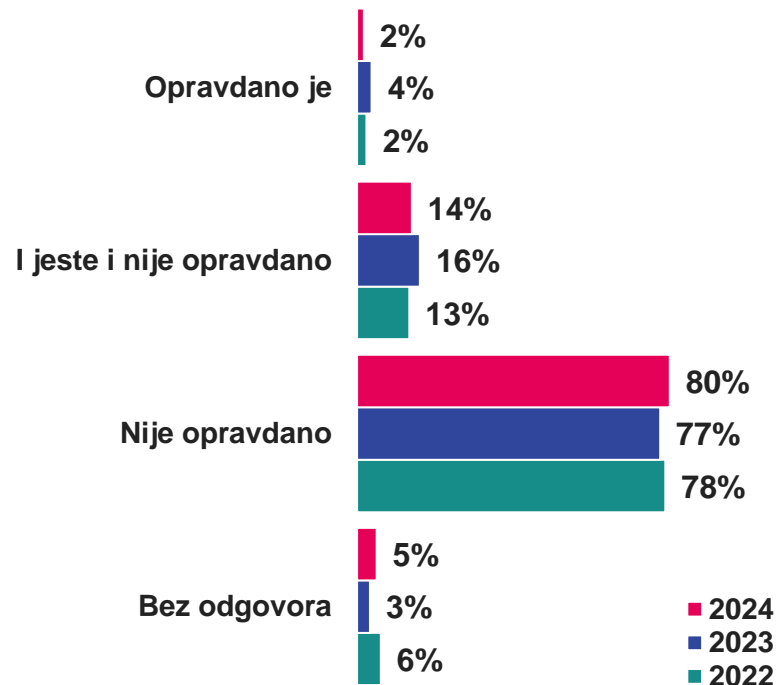
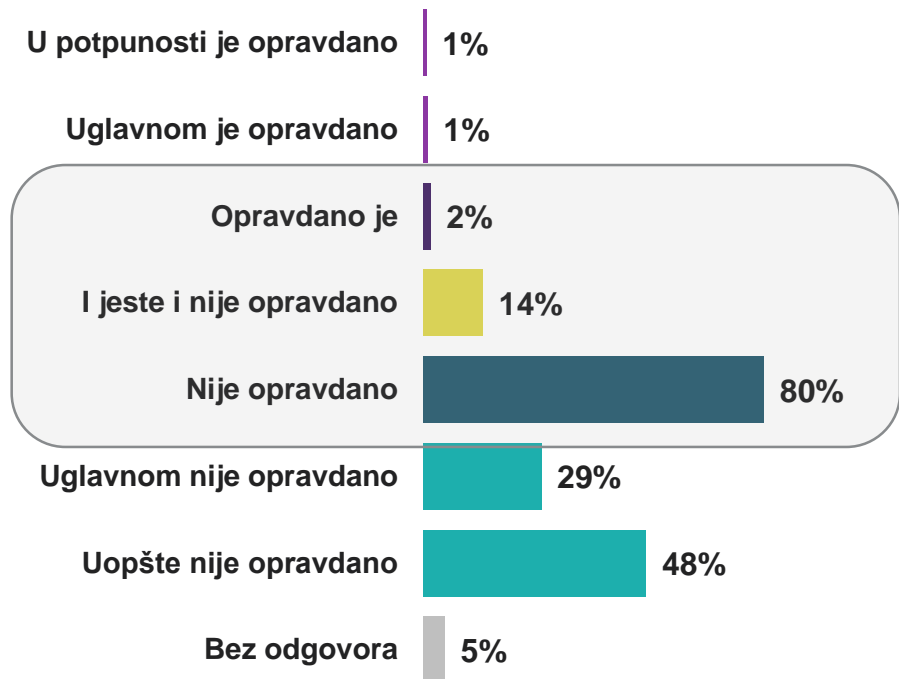

U kojoj meri sledeći razlozi doprinose postojanju neformalnog poslovanja u Srbiji?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Opravdanost neformalnog poslovanja

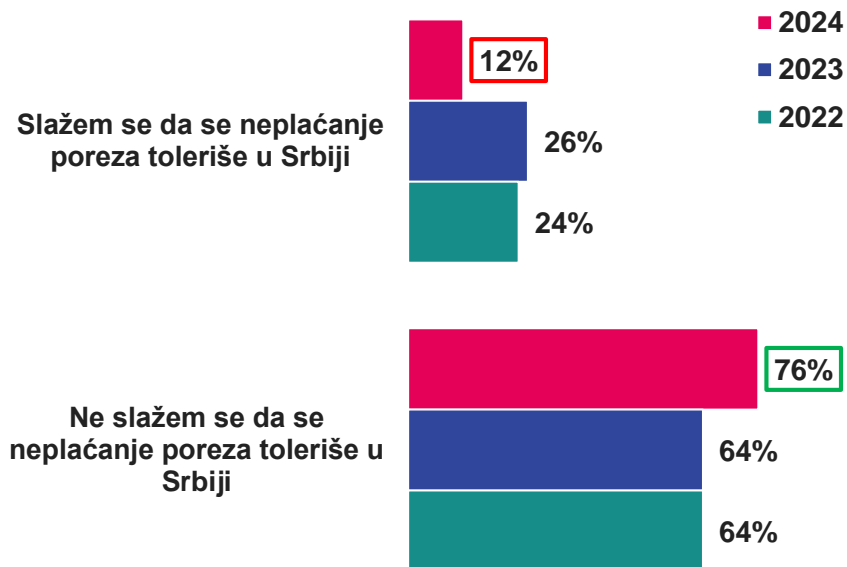
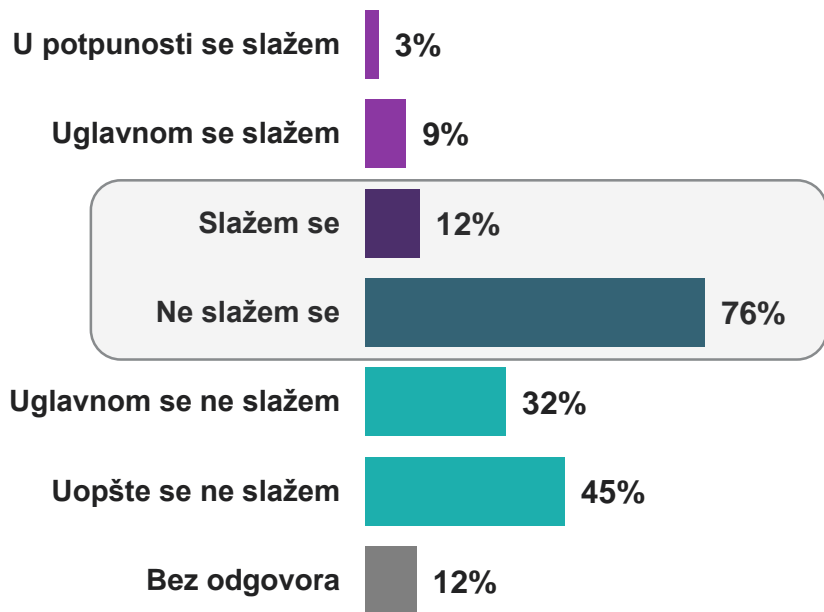
Kao i do sada, četiri od pet preduzeća ne opravdava neformalno poslovanje, dok svega 2% smatra da jeste opravdano.

Izbegavanje plaćanja poreza

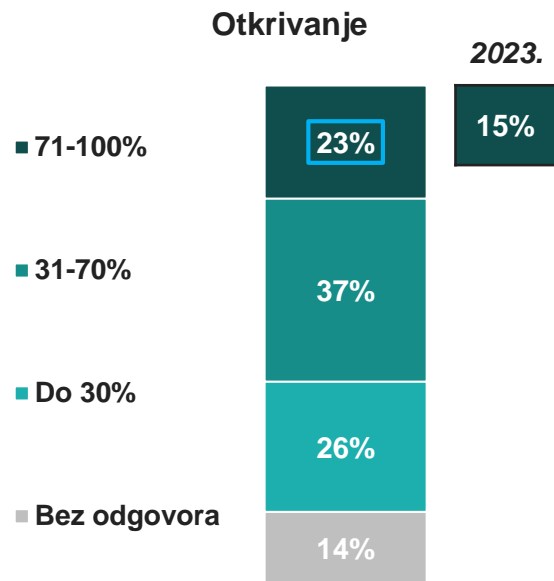
Tri četvrtine privrednika smatra da se izbegavanje plaćanja poreza u Srbiji ne toleriše, što je značajno više nego u prethodna dva talasa kada je oko dve trećine preduzeća zauzimalo ovakav stav.

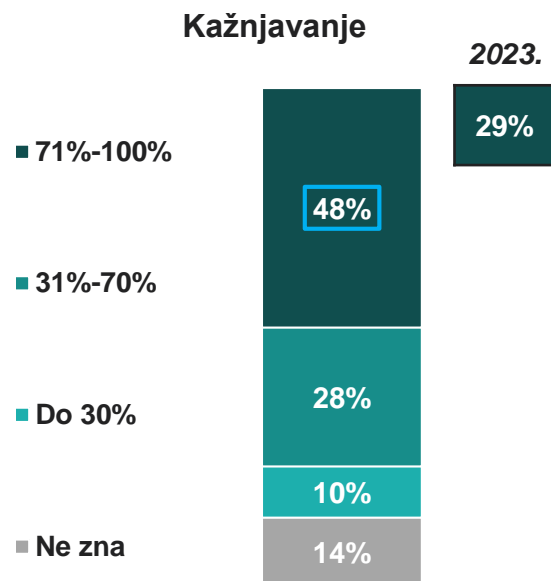
U kojoj meri se slažete sa tvrdnjom: izbegavanje plaćanja poreza je ponašanje koje se toleriše u Srbiji?
Baza: Ukupna ciljna populacija

Rizici neformalnog poslovanja

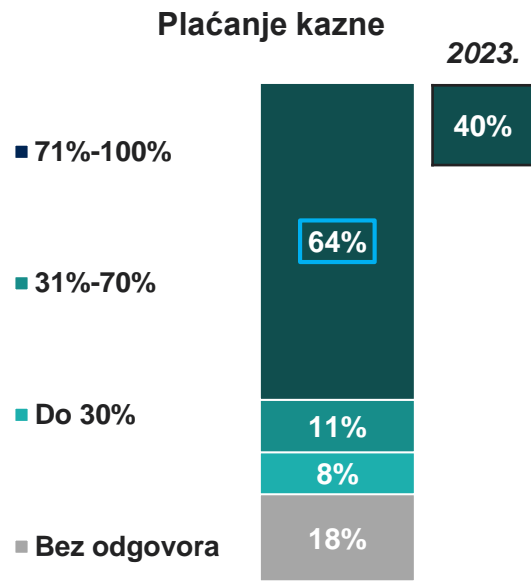
Čini se da su privrednici znatno uvereniji nego prošle godine da su velike šanse da se preduzeća koja posluju u sivoj zoni otkriju, kazne i na kraju tu kaznu i plate.

Preduzeća čije poslovanje nije u potpunosti formalno rizikuju da će biti otkrivena. Ocenite verovatnoću da će preduzeće koje neformalno posluje biti otkriveno?

Ako bude otkriveno, šta mislite koja je verovatnoća da se preduzeću tj. direktoru/preduzetniku izrekne kazna?

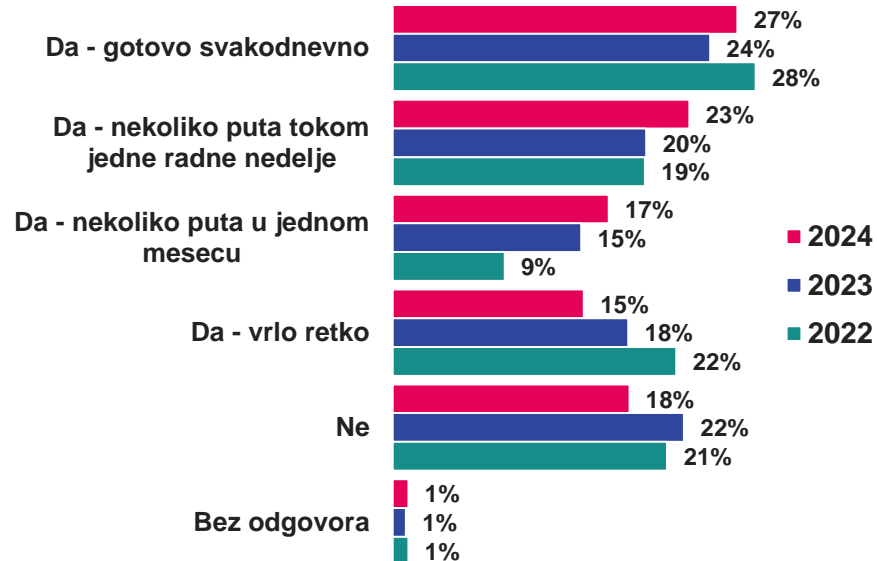
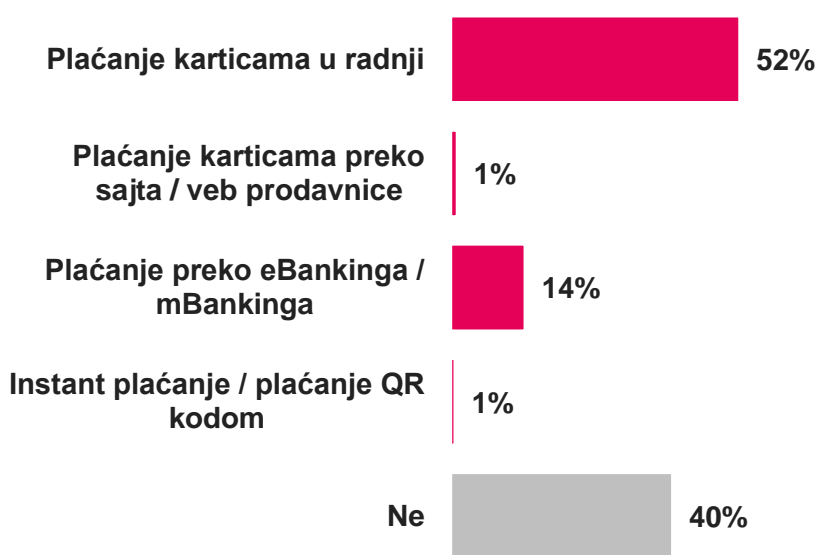
Ako se izrekne kazna, šta mislite koliko je verovatno da će ta kazna biti i plaćena?

BEZGOTOVINSKI NAČINI PLAĆANJA

Bezgotovinsko plaćanja

Bez bitnije razlike u odnosu na prethodni talas, više od polovine preduzeća nudi mogućnost bezgotovinskog plaćanja (najviše putem kartica u radnji – 52%), dok 40% ne nudi ovu opciju. Kao i u prethodnim talasima, oko četvrtine privrednika navodi da klijenti gotovo svakodnevno pitaju za plaćanje karticom (27%).

Da li vaše preduzeće trenutno pruža klijentima – fizičkim licima neki vid bezgotovinskog plaćanja? **MOGUĆE VIŠE ODGOVORA**

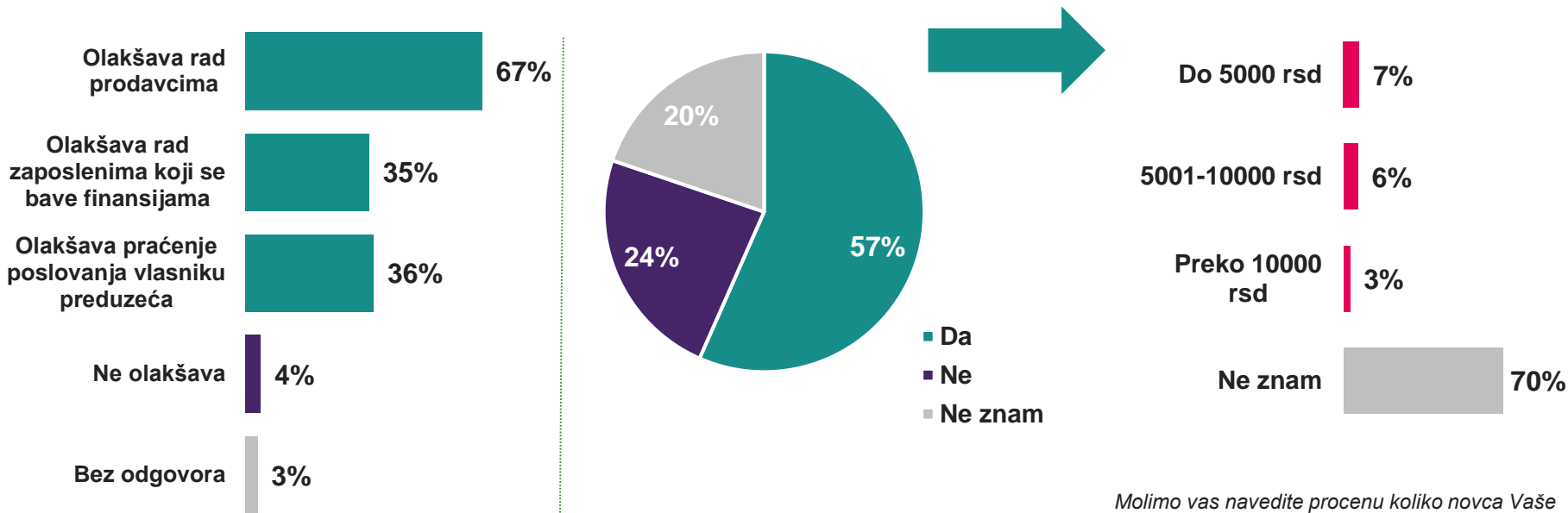
Da li vam se dešava da vas klijenti pitaju da li mogu da plate karticom?

Baza: Oni koji prodaju robu/pružaju usluge direktno fizičkim licima
(2024 -73% od ciljane populacije, 2023 -76% od ciljane populacije,
2022 – 69% od ciljane populacije)

  Statistički značajno više u odnosu na 2023
  Statistički značajno niže u odnosu na 2023

Benefiti uvođenja bezgotovinskog plaćanja

Dve trećine preduzeća koja nude opciju bezgotovinskog plaćanja smatra da je to olakšalo rad prodavcima, a skoro 60% navodi da im je to omogućilo i određene uštede (u proseku, 8,237 dinara na mesečnom nivou).

Da li smatrate da uvođenje bezgotovinskih plaćanja olakšava rad u vašem preduzeću?

Da li smatrate da ste uvođenjem bezgotovinskog plaćanja ostvarili uštede na troškovima manipulacije gotovinom (nema potrebe za prevozom, pakovanjem, čuvanjem gotovine i slično)?

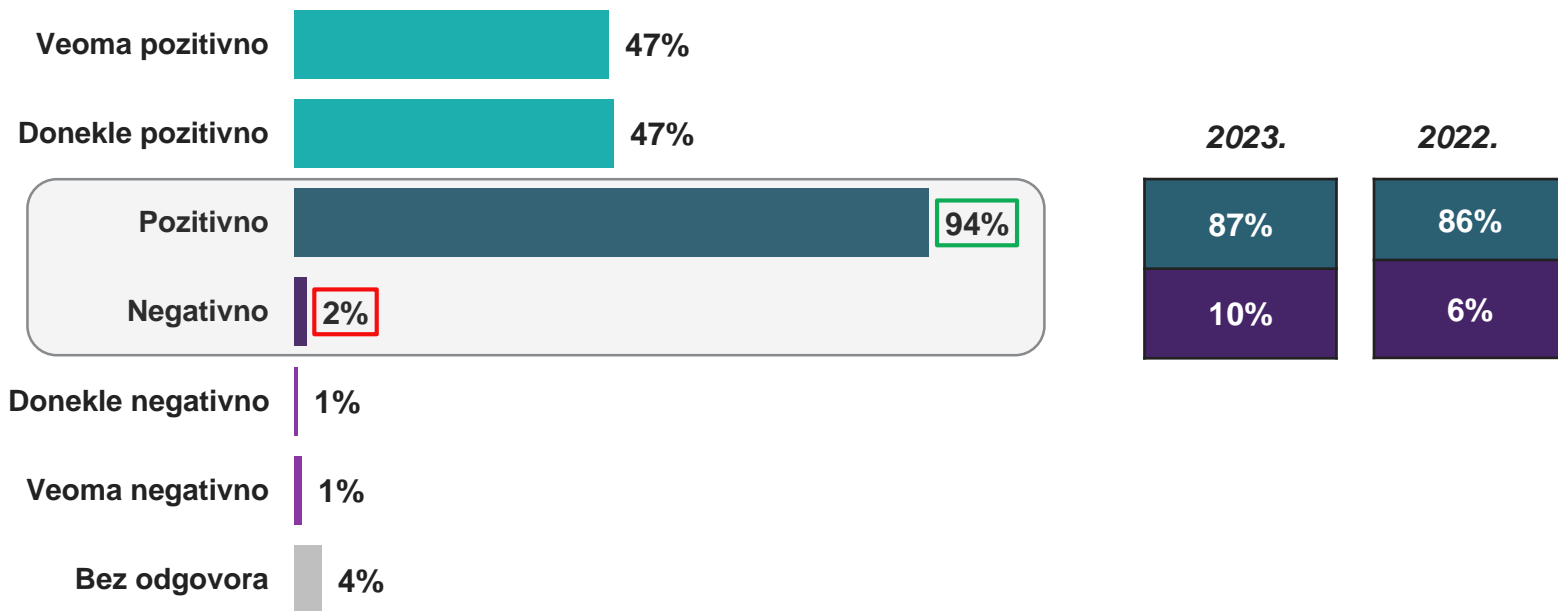
Molimo vas navedite procenu koliko novca Vaše preduzeće uštedi na mesečnom nivou po osnovu uvođenja bezgotovinskog plaćanja?

Baza: Preduzeća/preduzetnici koji smatraju da su uvođenjem bezgotovinskog plaćanja ostvarili uštede na troškovima manipulacije gotovinom (25% od ciljane populacije)

Baza: Oni koji prodaju robu/pružaju usluge direktno fizičkim licima i koriste bezgotovinsko plaćanje (2024 – 44% od ciljane populacije, 2023 – 45% od ciljane populacije, 2022 – 50% od ciljane populacije)

Uticaj bezgotovinskog plaćanja na poslovanje

Skoro svi privredni subjekti (94%) koji svojim kupcima pružaju mogućnost bezgotovinskog plaćanja tvrde da je ono pozitivno uticalo na poslovanje preduzeća. Broj njihovih istomišljenika je u prošlim talasima bio značajno manji, dok je, posledično, bilo više onih koji su negativno ocenjivali efekat bezgotovinskog plaćanja. Samo 2% negativno ocenjuje uticaj bezgotovinskog plaćanja.

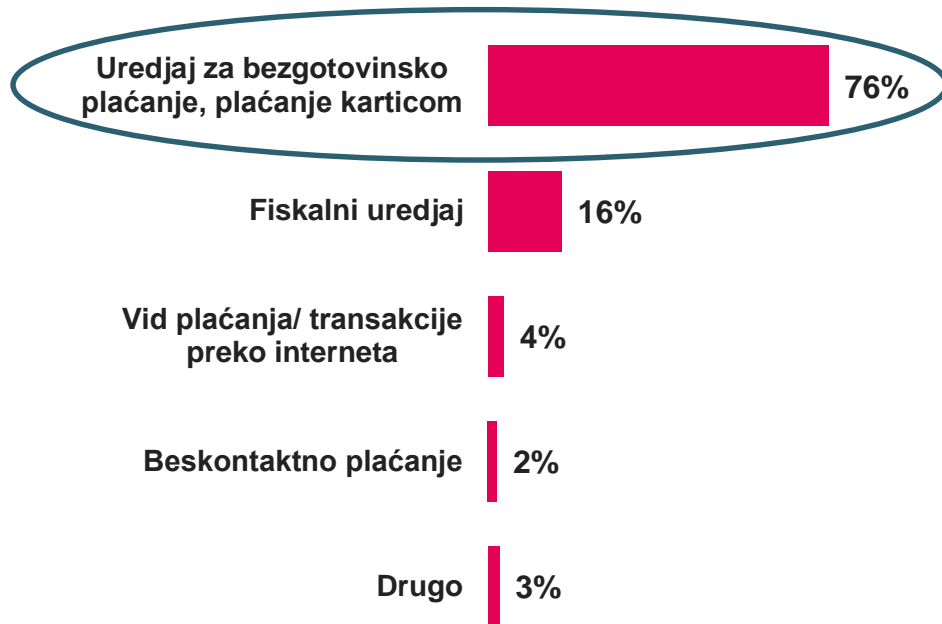
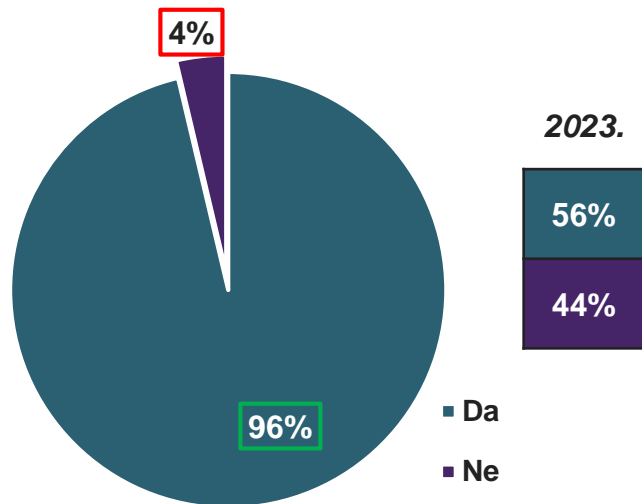
Na koji način je uvođenje bezgotovinskog plaćanja uticalo na poslovanje Vašeg preduzeća?

Baza: Oni koji prodaju robu/pružaju usluge direktno fizičkim licima i koriste bezgotovinsko plaćanje (2024 – 44% od ciljane populacije, 2023 – 45% od ciljane populacije, 2022 – 50% od ciljane populacije)

Statistički značajno više u odnosu na 2023
Statistički značajno niže u odnosu na 2023

POS terminal

Gotovo sva preduzeća koja su u sistemu fiskalizacije navode da znaju šta je POS terminal, što je daleko više nego prošle godine (96% prema 56%), a od tog broja, tri četvrtine daje ispravan odgovor.

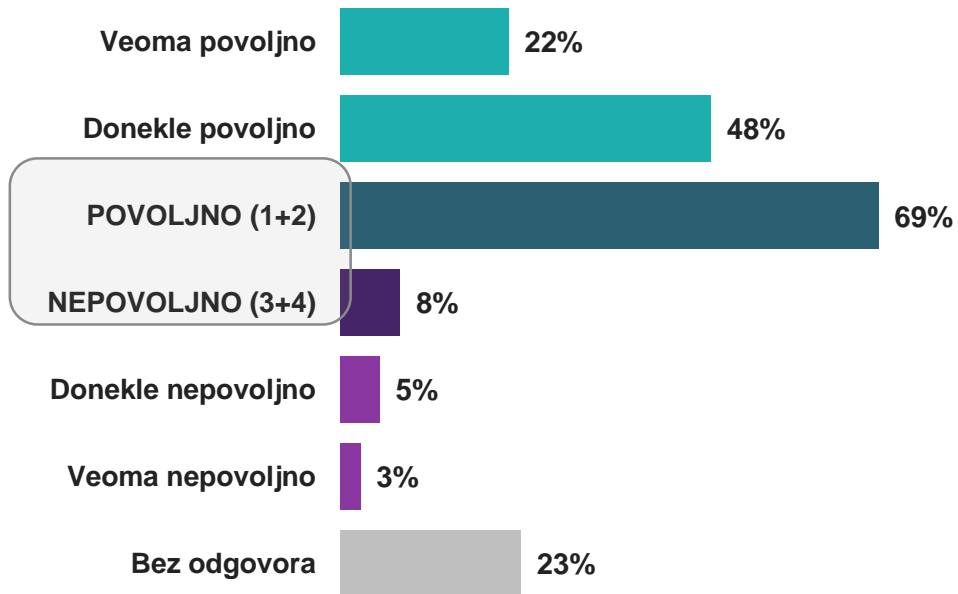
Da li znate šta je to POS terminal?

Baza: Preduzeća koja su u sistemu fiskalizacije (2024 – 63% od ciljane populacije, 2023 – 70% od ciljane populacije)

□ Statistički značajno više u odnosu na 2023
□ Statistički značajno niže u odnosu na 2023

POS Program

Uz objašnjenje šta POS Program podrazumeva, sedam od deset privrednika ga ocenjuje pozitivno.

Kako biste ocenili pogodnosti koje POS program nudi malim trgovcima (besplatan POS, 0,99% trgovačka naknada, bez fiksnih troškova Baza: Ukupna ciljna populacija

Mere podsticaja za uvođenje bezgotovinskog plaćanja

Najveći broj privrednika smatra da bi poreski podsticaji za bezgotovinska plaćanja (42%), umanjeње trgovačke naknade koju plaćaju trgovci za plaćanje karticama (40%) i subvencije za POS (33%) bili najkorisniji podsticaji za uvođenje bezgotovinskog plaćanja.

Koje mere bi najviše podstakle trgovce (mala i srednja preduzeća) da uvedu bezgotovinsko plaćanje u Srbiji? DO TRI ODGOVORA.

Baza: Ukupna ciljna populacija

HVALA